

Emnenr. 64

Fylke: Buskerud

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Trondheim

Emne: Dødsbegreper

Bygdelag:

Oppskr. av: Truls G. Gjosen

Gard: Gjosen

(adresse): Flakstun, Vikersund

G.nr. 221 Br.nr. 1-2

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *Med eiga røynsle*

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Svarsvareler.

I eldre tid var det mykje snakke om dødsvarer, og det er kenne eldre folk som veit noko om det ennå.

Det var mange merke på at det "spåes dødt". Hvis ha tok likt i døra, eller det vart et rundt hal i flatbrødet når ein brøst det brettet, kom det til å spåjust dødt.

Likens når ein nås tunder ei kyr med ein søjleka, eller at nakkø låg i krass, ute eller inne, kom det til å spåjust dødt.

2) Når folk var saman i likfod, vart det gjerne sagt: "Ska drø bakken blir den neste."

Hvis røven skreiv i nærheta av garden, eller kalltugla sankt inn i husa, eller flaug over husløpet, var det feige der.

4) Det var samme som hadde serlige evner til å merke, at nakkø kom til å dø.

Gy har hørt om ein slik ein.

På gammegarden låg ha smågjentua sjuke. "Nå kjem dem snart til å dø, for eg ser ha, kvitkledd smågjenter sitte på

^{de munnene}
 skakkursvillu; Det stemte.

2

Likene måtte han likeferden, og det var et sikkert merke på at makken var feige.

Hvis datterordet kom ut om falk, kom det til å leva lenge; var det omno mykje.

Det var også det om brude, at dei måtte vera feige, hvis dei var kulture slakt og å få mykje.

Dødsleik.

Hvis falk var dødsjuka, ville dei nå helst vera der dei var vant, i sitt eiga kam og ei eiga seng, gjerne i den om more eller faren hadde ligd i.

I dei gamle tider var kjæpene både opphull- og sovesam. Sjælufolke lig i ei "slavde seng", om var så kvi at fer- elden og minnekarnet fekk kam der.

Denne seng hadde gjerne stode der i generasjonar og bar namn og årekal eller gamle ordene. Dei ville helst kjempe ei seile stred der.

Hvis dei skjante led dei mot slatten, var høvd den sjuka og enge fjelga, og alt gikk stille og roleg for seg. Det var som om had eller prøven, om kam med oak- samment.

Det var ei høghidsstund for alle. Husets folk hadde på seg helge dags klede, og alt var fint og reint alle stund.

Presten kledde seg om og var i fullt ornat da han skreiv mot den sjuka.

Ved senga var plassert eit lite bord, med ha lende lys i messingstakar på.

Hvis foreldre eller barn til sjuka var til stades, måtte dei okra med ei samstundes.

Det vart einunge saloman kende for y eller, og alle var, mitt i sooge, gladverdige, for na var dei da sikre pø at den gjøke vilte få det godt.

Hvis dei skjante det dei pø slutten, var det sentt bort pø merkgelde for i ha eit siste farvel. Grammar og verner mätte også app.

Det var dei om bestemte ^{passer} kledi dei skulle leggast ned i, harkunstulle bedut i grov-ferda, kor grova skulle vera, om det skulle vera blamør eller ikkje o. s. b.

Gjorne var det nisse king om den eller den skulle ha eller han. Det vart sløtt gjent om den dögde hadde kolerul.

Nakkon måte ein kunne likke død kampen pø, og utgjent.

Tiden mellom dødfallet og begravelsen.

14. I staden for å seija "å døy" vart ofte brukna "å samne". Han samna om kaly (utan død kamp) eller, han fikk flatta herifrå", ofte da om den som hadde hatt det braugt her i livet, og om na fikk det betre.

Eller "å fara herifrå" til ein betre heim.

15. Far å vera sikre pø at ein var orliden, tok dei ofte et hendt lys, om dei held for munnen pø til han, eller og brukta ein spegil.

14. Det vart ofte snakka om skinordede, nakkat det nemde om skar age. Det gikk sagt om at slikt hadde hendt, at dei hadde hørt kanting i heila eller den orliden var begravet.

17. Når det var slutt, blei ånga til den orliden abbekne, og forat få det godt til, vart det ofte loyt ein mynt over augnelapper. Men det vart

18. Liko eller jøi vart det legd i balmte bakk under
haka, eller det vart kverde opp, si under-
kjakan vart halde opp.

19. Dei meiskyldi vart varsle om d'ot fallet
med ein gang, 3 granne helt sy sjel
underkta. Det spurdest svart, om dei
sag at likhalonen vart krent.

Da det var kleint med postgaugen i eldre
tid, vart ofte en smågut- eller småjente
sind^{med god}. Men var det jøi lenger tid, måtte
ein rakkem gå misbod.

20. Når det skulle bedarb til begravde, måtte
bermannen varsloot. Det var gjerne ein
bestemt mann til det arbeid.

Det vart sett opp eit kross, der namna
på dei som skulle bearb, var oppfjerte. Dei
vart nemd enkelt vis eller med familie.

Brevet hadde en bestemt formell. Eg har
sett et som begynte slik: "Det har behovet
livs- og lidenskreve og kurlige min
højtilskende n. n, og jøi tillader mig hermed
at erindre dem a maato opp i Orgerhuset
den - - , kl. - - og betogte n. n. til Olthug
kirke og begrave hans (hennes) jødede her-
ninger, og dersker med familie (eller uden) og
La til bekkivbrat huost jarmar."

Bemannen var i sine fineste kler, med
høj valmede florskatt. Han kom skilt
inn, stelte seg ved d'ora og les opp lista.

Etter det var det skjent og svart, og det hente
vok omr ein gang at bermannen kom
på tena heimatt.

21. Husdyra vart au varsle om d'ot fallet.
Hunden kunne ser by vise star eozg.

eg veit om ein stak: Krothor, der ein
hünd vakt slau sang.

På begravelsesdagen fulgte han oss grot-
senda, og han flaug fyrer og stot vis den
epitafio grone da fylgjet Kars eller.

22. I dets kammet vart vindvæge apra,
likhalmen kær ut og krent og sengklea
hengt ut, men det fylgjet eller liket var
vaska.
23. Det kat gjerne en 2-3 linar for der
andra var liket.
24. Det blei lagt på ein lagelig krakk, ofte
et slakenslakk. Ein stak hadde dei
ein kær, ein kola kvakk, som gjekk på
lån i quenda.
25. Me brukta nemninga „å ligge på liket“,
men kalte eller annarsvart ikkje brukta
26. som underlag. Med å ligge på liket
meinar ein kida liket låg heime for be-
gravelsen.
27. Senghalmen blei kær ut på jorden og
krent, et sikkert merke i quenda at vi
var ein arlidere.
28. Dei dærligste arbeidkrea til den arlidne
vart som affest krent, men dei kære
vart gjerne gitt bort til fahligfalt,
hvis da ikkje nakan av dei vandra ynkke
å ha naka tilvinnne.
29. I stene kida bruktes kalme eller stakelomp
til fylgjet i sengene, og den vart kær ut
og krent når liket var stak og flytta
ut. - Krakk eller lakk blei ikkje krent.
30. Sam under ep. 23 nemna, folk det gjerne
flere linar for liket blei stak, og det
31. var gjerne konvenerne som gjorde dette

an beidit.

32. Liket var vaska, høvet kjemt, neglar
skjult og i fukt skjurt eller sakt, som man-
ge hadde hatt liggande, likea under kutse
og hosen.

Hvite groveren: Trostherad fortalte, at
gamle skjedd lag i ullkutse og ullhosen.
Det tok lang tid før slike går opp.

Før i tiden, da kringsakka brukte kylling-
døyt, var det skikk, at det var knytt "kjer-
ringhø" på den orliden. Det var lurt med
påknytt biltje lørkle.

På kurar var hår og skjegg skussa, og
dei skjegglaure var kakkert. Det var som
36 aplett ein i quenda som skal for det arbei-
det.

37. At likvatnet var brukk som medisinn
for nisse sjuktamar, er ukjent.

Likklor.

38 Det som liket var kledd i; kalla dei

39. sveip.

Feldre tid gjorde dei sveipet själve.
Det var et alaps kunkt, blankt levert dei
bruka til dette. Dei måta det til, slik
at det kunne kuddast over liket, for lak-
et var påsett. Kuntane på sveipet
var kildtast med utklepte lungør og
uttagne hal.

Som underlag i kinta var brukka hø-
valflis eller halm, og over lagt et lik-
var eller likklor, og under hovud et ei
kugj-pute.

Som svafar nevnd, var det dei som
hadde litt skjurt og anna liggande.

Feldre tid var det lin mykje brukka

hit under klær; dei dykka da hin sjålar, men
det var slutt med det da kom uttegeren var
kjent.

Falkene hit like om å ikkje synast;
difor var slutt hosua kvitta. For aller
hast om skv.

48. Var det unge, helst ugifta kvinner som
var begravne, brukte ^{jærnt} sølvt krans.

49. Barsilskaner hadde ikkje særskilte lik-
klev.

50. Som får omd, var kanen på kvieret
utkastet, kvieret også om å lander,
for dei som hadde råd til det.

51. Eg vil tru at det blei slutt med å lage
likklev i 1880 år.

Før måls ein til byen (Drammen)
for å kjøpe likklev og litt ferde gjerdet.
Nå er det gjerne å kjøpe i bygd.

52. Likklev var ofte av papir, og dei som
har heldt råd kjøpte ofte et brakk-
leppe til å ha over.

53. De blir kalt kvier (skap)

54. At det er nok ved likklev eller lik stult
hjelp mat eller vis sjøtlan, er utkjent.

55. Det kunne kvieram eller forleg.

56. At kvier, som f. eks. at det skulle hjelpe

57. mot kvier, om at et kann var leare
kunne kvier, eller at kvier over auge
kunne kvier til kvier, er utkjent.

58. Vanlig blei kvier først gjort når
det kvier; men eg har hørt om
falk om har hatt kvier stunde
fleire år ferdy, serleg der det var
vanlig å få det til i ein fartz langt ut.

59. F. eks. vil var kvier slutt kvier,

- 60. og det var strappar og kuni til å bera i.
- 61. Sam aplest var det ein snelkka Rennyng mann i grenda eller bygda som laga kister.
- 62. Ha var svart måla og påstrøyd knust skunkel med målinga var på.
- 63. Fyret år ikring 1900 begynte dei å bruke kvitmala kister.

Var det kista til et barn eller ein mindre åring, bruktes kvit mald kister for den kista og.

- 64. Det var ikkje skore ein oppring i kistelid, men laget var ikkje hatt for for var begravelsen, og fyret da var dei jar til kjæfta.

- 65. Sam all mald, var kista fylt med hordspan eller anna, i puss høgd.

- 66. Puts til kista var kvit og fylt med slær eller høg. Til finare falk bruktes apke puter og silke, og under hendene ei mindre puts, apke og same slaff.

- 67. Nå blir alt kjøpt ferdy, både kista og sveip, og fargen er skatt kvit.

- 68. I eldre tid var det nat skikk at dei la viss gjensander i kista, men og har aldri hørt om det i mi tid (77 år). Men og vit gvererur har funne oltromgntar fra Ness lald i jarda, og det var nat skikk at dei la mgntar i kista. Likelik var de funne malmingaw til ferde i Skjartekvaga og handlinningar.

- 69. At barseltvinnur skulle ha med seg karnslag i kista, er ukjent.

- 70. Dei finare kister var pynta med

et sølvkors på laket. Det var laga av skinn
papir og pådrakta bilskrans.

Dei fire hjørner på laket var de fulle
med døde figurer, om og om var farsalta, og
ei den sidene av laket ei rimse av fars-
sølv papir i bølgerang.

71. At det var et sligdet linje rundt kisten,
har eg ikkje ^{hørt} snakka om; heller ikkje at

72. dei la ei plante på laket for å halde inn-
seper kart.

73. Heller ikkje at dei gjente snakka med laket,
for at det ikkje skulle gå av.

Det var hulede mans menn, fole folk, og
dei som hadde gjort ende på seg, dei var
medde for å få sjø igjer, og det gikk
segner om elik.

74. Skolden for begravelsen (kistelakkvolden)
kom gjerne gjennom og gjente
med kraner, for å sjø laket, om
de låg pynta i kisten. Det var kinn-
fulka som kom, ikkje karer.

75. Dei fekk beretning etter på. Det
gikk vanleg skilt for seg; men i
garnal tid er det kinnleg veld og her
var litvaka, med fult og dans.

Eg har som smågut hørt for helde,
at det einstid, i en hio mannsplasse,
vart drukke og dansa kistelakkvolden.

76. Kisten stod da der det skulle stå ved
begravelsen. Det var mange skoder
at kisten sto på hjørnet, hvis dei
skode hadde et nam, namte osu, med
hønt folk låg i bome kam med.
Og dei hadde detre kam, stod kisten
i skodlagu. Dette kommet var

innkledd med laken, der det var på hefta små kvister av granen.

Ved hovedenden av kista var fests et kors av metall eller lyng, og under det fyrste korslerene på namnet til den døde.

Alt kranse av bær og lyng og i eldre tider ^{brukt} i kisten kiste på galvek.

Speil og møbler var tildekt, og glassastor appé.

78. Den ^{største} like nam, og samarskis, var livem gjerns brukte. Ofte var det også pynte med laken, bjørke kvister og kranse.

79. Guller var det skikke å sette opp en karsal innatt i inngangen til vånings-

huset. Den var også innkledd med laken og arton som på vanlig måte.

Da det ikke var grovkapell i bygda, stod kista på livem eller stuehuset (krygggerhuset) til grovkapellet.

Det var helst i samarskilt ^{al} karst valmytha.

81. Det var ikke strengt best mellom hviddør og skuden der kista stod.

82. Liket lå vanlig med beina mot dør; det kom furealer an på hosen, kamme eller lignende innvirket.

83. Kista stod åpen, men det var det lagd ein dukt over ansiktet på den døde, svette dukker. Til det bruktes gjerns

84 en ostet.

85. Natværet og venna, også karn, kam for

86. å sjå den orliden med karn låg i kisten. Og det kunne være at enkelte låg med eit karn av arde belikt, om alle var som det skulle være.

87. Vi har vi fått grovkapell i bygda.

Det varst like i kvær ikring 1936.

Sang:

89. Meda liket stod heime, smälte alt gå
skilt for seg, ingen sløy eller larv, y
90. itaji vaku abuarbeid gjeraet. Husets
falk hadde hendene fulle av et om skulle
sliddet i sland til hegnorden.
Hvis det var ungar på garden, smälte det
syast høidige klide, i mørke fagar, likva
til mura, y kvær smälte var mint, y
varnet der den avledne hadde ligge, var vaku
frø gule til kare.
91. Heide gunda far samle seg fram, ingen
dane eller gjestebod i den hida, y dei
hjelpa til på ferdjellig måte.
Var det i anre hida, var dei skatte reidige.
til å la hand i hanke.
92. I hinnen liv^{de} dode held dei seg gjerne
far seg själv ei hida framover, y far ille
skilt fram, Hus mura y jente korra
93. gikk mykt kledde et års hida, y det
varst nekna far samle seg å ferd ikkje
å måte fram til dans hile kullingar ei
hida framover.
Havene gikk i sine vanlige kles, i
håde vakne y unge.
94. Unka gikk syngje kledde håde unner
hegnorden y mindst et års hida eller.
95. Det var ikkje så lite snakk om some
som lat. surge allfar tungt, y dei syngte
det ikkje var som det skulle vera.
Visn om den vande slygg mura, som
pluge kann til den arlitne mura, om barna
som låg y gut på mura ei gut, var
mykje sunge. y falk gut med.

96. Den same vira fortel om det, at quæren til
korna vakte mæra til liv igjen, ^{no} mens mat-
te tilhars i grota igjen.

97. Grannar og skyldfalk, søkte å lindre sorga,
hvis de ikke berande tek det for kungb.

Syngje ut liket.

98. Det var ingen bestemt dag i vika til
likferda, og aldrig på ^{ein} søndag, men
det var ofte oi, at dei la dagen nær
ved helga. Begravelsen vare gjerne et
par dagar, og skyldfalk hadde kanskje lang
veg; derfor var det lagely å ha en helge-
dag innvåt, så dei slapp å hefte seg fori
det vanlege arbeid.

99. Det vanlege ord var likferd eller begravelse.

100. Før den døde vart ført til kyrkjegarden,
vart liket "sungen ut", og det var lærum
i krusen om gjerdet det. Før den kida
var det ein eller annan som vart krusk
til det. Ten var kalla kalsmann.

Likferdsfalka mætte i likferdshesten og
var 10 kida om færm. Det var da planta
gvantius her like fra likferdsstaden og mat
vegen dei skulle fara. ^{for} Trusselgjæ i ungeggen
var det sløgd hadde her.

Dei innbedde vart omakke ut kjøke-
meistern, og ^{de} handhelsat. Det var ellers skikk
og handhelsat, alle dei som var kruskade,
men fyrst husestafalr.

Dei skulle alle ha dram og kiki. Herom
bessa og samar og færti ein skilferdig
part, meda krusfalka som aftok gikk
inn der liket stod.

Aretter var det mal og kaffe. Da det
var umrugget, tok sjølve hylida til.

101. Dei samlaet da om kista, liket Sødber, dei meestyldu nemmak, dei andre utenom. Det var slutt knuta or i eldre tid. Når
102. laet slutt på, men ikkje make alle over.
103. Ved havendenden or kista var plassert et lite bord. På det 2 lys i messingstakar; dei
104. kleri bent når høytida tok til.
105. Da kista kleri bare ut, fulgte kvinner, men kvar sin lysstikka, eller, frå hunch,
106. og eit slykku kordelken. Og dei kleri stunde der til ferda var karta og ikkje var å gjå
- 107 omir til.
108. Disse lysa var lagt tilside og gjømt på ein skikk som ^{ing} har hørt om ande-lade, var, at rita falt i bygge lante alderstakene og knutene heim i himen lik fast dagen. Det var fekt eit skjald på kvar staka og på på måla fyri kuleborum til den orlidne, og dei stod den til den neste lante stakene.
- Til skjaldet var på den eine sida festa ein tjø, og på den andre sida eit bergeflar.
- Når ferda kam til kyrkje garden, gikk 2 karer fyri om stakene. Guller på var dei or sett på alkeret, med same utelge, og ^{dei} stod or til neste mann knuta heim. Det var ei star lue, og ein oride å viss or makt på.
- Det var eit utesen, som heldt ^{lite} og til or ikring 1910.
109. Det kleri ikkje knutet ljøs make fyri kugrunden, og om
- 110 våke makt eller gvaldekaner or det ingen na om kjemmer til det.

- 14
113. Lik, salmen blei sungen evnt langsamt y
draugande, y alle var alvorlige, mest alle
sungen maska. Det høyrte me til ofvunde.
114. Like til or ikring 1900 var det liden
115. om sang ut; sea om det presten i huset
y var liden mann.
116. Sam song gut var y iingang i en lee-
gavet, der ein gamal „himegjart“ liden
skulle var liden mann. (Himegjart, ein, om
hadde gått i lee hos presten ein om en tid)
Hen hadde det vart y gitt for ay ejalv
y slutte eit papir. Det var ei apperkrava
lesse han krige hadde fått or presten.
Faget vart ei salme sungen, y si kann
liden, om vart skjulvande framfjäl. So
ei salme for liden vart pisset.
- F. Hemmedal hadde dei ein sero skikk.
Når liden skulle skule på, held dei ^{ut} om
kista, om dei vifte om liden sang:
„Kann menneske at sküörig.“ - Det var eit
uhyttelig syn, ferd ein om sig / så det.
117. For dei liden, skulle alle ha velferd-
dom. Det var kanyak eller akkerit, om
118. vart knytt til det.
119. Det var om skilde om kan liden ut,
120-21. y liden om det om.
122. Liden skulle berast om horud under
faget, y et vart
123. kann utt ut på sleden eller vogn.
124. Nam beretningen om „liden“ på
125. vognen eller om kiste beret, y utjent.
Det blei skjønt kan på liden vegen, y
gränhuskür mest framfjäl huset y
mest vegen or et liden.
126. Kista blei ikkje mest på liden.

127. Berreane fink alminde by skjent, om
dei andre.
128. Sam får omme, fylgde ^{brunne} med lunde kjis til
skytje på veg.
129. Det var flest omme om fylgde om til
kjirkejs garden, men mluskjeldi, om man,
skle felle eller kann til den lunde, fylgde gjerne
med fram.
130. Na er det vanleg at egøi kvinner fylgjer
om. Det er nu liltvintur i verta om om
får, om dårlege veg kjeldi.
131. Dei nekna det for ei are at mange omaker
opp og fylgjer med.
132. Det var eg er framlio skikt, og høper
til god lund, og strige halika ber på be-
skende skeden, på veg ulla ^{fullt} det ferda
for fram.
133. Var det kjente, eller nakkam dei vilde meise
du, var det vanleg skikt i gjera om
oraper med. Ofte la dei bar i fram
er ein krav på veg.
134. Na er det vanleg og hies flag på hals
strong. nu nakan er det i naka legk.
Det er fylgde i seinare år det er lilt skikt
135. Skiktninga, vinnu eller andre, hies
vanleg flag på liltfurdagen.
136. men flaga går til kappe når jandfestinga
er om.
137. Det var enten når dei harte kjirkeklek-
kunn, eller oig ferda vande tilbar.
138. Det er vanleg skikt at dei hies flaget
om når det er om på kjirkejs garden, om
unda lund på der dei hilt legkassen.
139. Lilt fylgjeit om fram utan skans, og
falk på garden hilt og inne den hilt.

142. Likfærd falket far fram utan kråk, z dei hadde ikkje lindel eller barn kjeller på heilane.
- 143-44. Har ikkje hørt snakke om lit. skien eller "kriselien" på rege^{lit}, kjærkj garden.
145. Som underlag under kista, når ho varh frakta til kjærkj garden, bruktes hakke gränkan, z det var vanlegj færd^{om} gränkustur på hjærnåne or vagn eller slede.
146. Det skulle helst vor ein orsin heil som dog kista, hvis dei hadde det or.
147. Om han skulle vor ors fæl eller ikkje, her og ikkje hørt snakke om.
148. Ein skulle allid fara laugomt til kjærkj garden, men på heimtun gick det færdere, underhids den meine kappkjæring, hvis det kaudst høve til det.
149. Var faren død, var det gjerne ornen eller ein orskylet orne kjærte likvagn.
150. Var det ikkje far lang^{gick} kjæraren jamværdet likvagn, men var det lang og stod han kappø eller orke og på kista.
151. Langren orke ikkje på kista.
152. I självs begynda gick kranparten far seg om kjærkj eller kist.
- Kranparten kunne det skilte^{der} det var nylæst og langt or lei på sømarvæde. Og seit at dei tok 2 måtur på ca. 3 or. Lengde, hogg hal i enden til alene, z lei lange endene fylgte marken. Dei slog bræde or z kaud kista fast, z fram på den måten fram til ferande ryg eller vagn.
154. Om at læren i kjærkj laktione eller ljuss på kista skulle gi vint om den

- dades skjebne, har og ikkje hørt orda om.
 155. Eg har hørt om, at dei gamle Krinner
 sin digne; karsdømy, skulle ha ein
 fjermin når det gjaldt orlogket.

På kirkegården.

156. Framfær til kyrkjegarden, bli kila
 bakk med sine vogner, og dei ber kista fram
 til grava medan presten eller halsmannen
 gikk fjeri og sang. Det var lagt plankar
 over grava, der kista var sett ned på.
 Andre stadar, f. eks. på Frøtun, blir 2
 knokkar framfær kyrkjegardsparken, der
 hennene sett kista ned. Når så presten eller
 klapperen kjem, tar hennene kista opp og ber
 til grava, medan dei går fjeri og sang.
157. No nedskaper som blii opplevane i kyrkja,
 var ein liten spade og ein tid i fjerde
 jattkost ned.
158. Det var kyrkja som sigde her.
159. Det var dei same hennene som ber her,
 om henna.
160. Det var ikkje gjart orda om litshulen
 med utskillinga og litet fjerigiste.
161. Som overfor nemt, måtte fram ved kyrkja-
 parken, men i eldre tid fjerd ved grava.
162. Kista blii bær ned fram og sett på
 plankane over grava.
163. Kista var ranleg vis ikkje bær inn i
 kyrkja. Det var det serlige høve, hvis
 ein namntjens mann i bygda var død.
164. Da samlat fjerjitt, der meda presten
 hals hale, og angitt fylgde med sangen.
165. Før dei fekk gravkapell, stod gravene
 i hærne og speida eller fjerde, da var

kan og ha tak kan til å seigje. Likeins når jordsfestinga var ferdig.

Grover:

167. Bygda fekk jord grover sa i 1860-70 åra

168. Han var herre kalla grover.

169. Det var den omlidne pårønde om Kosta opp grova for hegnorden. Dei hadde ikkje kart og grovsliden, og det var ikkje vanleg å halde grovene isband, så dei såkk over og blei ikkje over jord. Pifer kunde det at ^{dei} kam på første grover. Dei måtte da unken kosta grove igjen, eller slå rundt kista og få gjemt likrestene til sides i grova. Samme kan skyna, var det et oppgubg arbeid.

170. Sane smigut i 1880 åra, var og over i ein hegnorden ved Olveg kjærkjø. Groverne hadde besta opp grova, men dei om var over i grovjerda, fylte grova igjen.

171. Det slo ein 4-5 apader der til det kuste. Dei ~~skjapp~~^{to} fint til og laga ein kross i jukt i på ² kappene og juktangen.

Presten var gått like etter juktkastet, så ferda fullt over att alene.

Da alt var ferdig, tok Karane halkanen og heldt heim framfor anleket ut til, og så var alt ferdig til hundertum.

172. Fra meining dei hadde over jukt-festinga, og ikkje så godt å seigje, men den dide var da kamma i vilt jukt.

Annerlis var det krets omenn. Dei ^{gubnet} vant et grovlygd utang for kjærkjø garden, utang for, juktast og huggjæuf.

173. For det kamma nali ordak, hadde presten ei viss kretaling for å måke opp til juktkast. 13035

Dei som hadde dårleg ual, snåkke vante
 med jærnkost til fjuorte pretresunday. De
 Kosta det ikkje nokka. Det var da sett
 ein skåne med på kiste lakel, med den
 kapest enden med. Eller mesten gikk
 så jærnkostet færo seg. Flauren ^{med} dregem
 app, og dei i skupper jærnkost i halvt.

Det var snågt gjærk. Og kuffen fleire
 slike jærnkost.

174. Det var så som så med skullet og quærene
 i eldre. Dei som hadde ual det det, skaffe
 seg ein jærnkraas, eller ei jærnkiste, med
 namn og årstal for jærkel og død på.

Men eller sette quærene over og jærnkost seg
 med jærnkost.

Det var kint å sjø jærnkost ^{slå den} som oalder
 i gulel.

175. Det er kint annarleis no. Det kan nesten
 vere for oryktig og det gode. Der eine over-
 går den andre i tvære, kaskbare quæsthyt-
 ler. Det vertar nesten som ein slærårken
 med jærngilder em. Men quærene over
 eller pint slott, med blameter og pynter.

Ved høghids helger, som jærnske og pine,
 vert alt sett i jærnkost. I seinare tid
 har det varte skikk med jærnkost og tre
 jærnkost. Dei som ikkje har for lang seg,
 måter app i kvedinga jærnkost og kenne
 fjuor. Det tek seg høghidsant ut.

Herlige helfills:

176. Ein sets marder fekk ikkje ligge i vigde
 177 jærnkost. Han var i eldre tid jærnkost utan
 178 for Kjærkjø garden, utan jærnkost og klokke-
 ringging.

Det er annarleis no. Jærnkostinga går for

180. ^{seg þou varðig máte} Fær i hida varð iðkjú ^{hidligjaðfe} uðdift barn lagð i
vigt þind. Þei skulle haldut ulaufot; men
det var mange farldar sam; hemmelighet
slakta litet inn; kjarkji muren.
181. Uðdift barn varð afte lagð i kista, samu
met ein annan til, og kyroru met han.
- Guorál.
182. I Kvistheras varð iðkjú ardit guorál
nyttu. Þei segjur, i vora tie likefuta "der og
der.
183. Gy hau i ef. 20 gjart met for auu beda-
mann, horem hau var kledt, þar seg at, og
v andlydur at kaskina.
189. I Sunnu kid sk det litet skikt a sunu
kaskinu; þyftu k. at lit uðfylling, + tid og otu.
190. En "hederly" kyroruðe vara i 3 dagar.
I dagar var far narskoldu og langvegja-
kandu.
191. Lit fætsfalkek fekt onak og kaffe far
dis far til kjarkji. Ökrindfalna, sam var
alt, lat seg gjarna ein kaffeðupe met
de rentu þu himnama for kjarkji.
Hamne lit þars, var det dröm og kild hi,
og oi var det lit middigskandit. Nu smak-
ke matu godt, og falk lat godt far seg.
Den varlige Karl i eldre kid, var "käl
og kjält"; erler, kaka þu kjält og flesk,
aplu i ei skur kryggpanne.
Mitt dröm og humlekuggu mallat.
Gi skund iðkjú kaffe og Baker, og
lit þarut onak samme og mat, fram-
sett þu et langt bard, oi allu kunne
gi mundt og þaregne seg, ^{Sträupen} i Rosemåls
"grautpann" eller berinar. Det var au

de besta grænken. Fættet hadde dei på sen-
skille, flate flaskur, og þau á halde det varmt
og þykandi, hærðu i karmen.

Dei som ikkje kuddu for laugt unda, var
heime og kaka grænken, með fættet var
nó kjarkju, og det var ein fordul. Han var
da varm og rýkakt.

Ug ói var ka det laddu, ói det var efti
ingen hegrandslemning náu det lei på krukku.

192. Har ikkje háit am, at det var same slaga mat
som ikkje kunnu rýklast við slíka hoiu.

193. Det var ingen skidnet på maten ikkje -
som den dudu var gift eller ugift.

194. Det var skikke at dei norut skuldu skulla
vera fri for arbidet den dagen.

195. Det var gjerno skidland i arbidet på
norrnast, grænne þau fyrstu hegrands -
dagen.

196. Dei som kuddu i orduken, sendu send-
ingu gjerno dagar frá. Annars lei mes
de langferdandi. Dei hadde den mes.

197. Dei som kánu mes sendingu, var myk-
sklette, og utkelt klette, mes samt
krogstát.

198. De som kánu mes sendingu, fétu hevd -
ning.

199. Ein fæst kring som háitu mes, var Emma Kopp
eller fann, mes gjernu et Kars eller et
200. roseth or bygn på kappu.

Leisakarar, og andre som ikkje hadde tui-
skap, sendu trippu eller sukker kúu.

Ein kunnu vil Kalle deru sendingar
far kars sendingar, for for i þidu hadde
de mes forspjallu, andre slaga kring, ok
og kjált v. a.

201. Fluridagsgrossala vart ikk slutt over i fjøstun
 or 1900 år, og ^{dei} varar ^{no} herne i dag. Det kunne
 vera usker, ^{li}lyst, og difor vart enkelte
 hed om å koma att dagen eller, helst til
 Kaffi, serley dei om hadde vore om og kjapt til.

Eller det vart hegd grovkapell,
 samlaok dei inn herne der. Andre måler
 affi app, og jamp blii det herne held i
 heldit. Ellers samlaok dei i heguardes-
 garden til middag, og ~~ellars~~ ^{ellars} med kaffe
 og kaker, som det gjerne er i overflod or.

Før å spara arkivet heger de sig gjerne
 inn på ein stak i hegyde, et kaldt eller et
 pensjont, og har om oftest herne om
 hadde or kaker. Ii før middag og
 Kaffi eller, eller herne ^{no} mer ein enkelt be-
 vestning" med kaffe og smørbrød. På
 den måler slepp dei mykje arbeid og
 mas, omstundes ~~no~~ det kaster full
 heiligro.

Det er heldt almindelig at ^{skinn} guannar
 og stagsfalt måler app og fjøstun den
 endine til grovkapellet heger før he-
 gner den.

202. Ettrak det var slutt over mullabrygg-
 ing, tak dei til med sirkusål attåt
 kunne vint.

203. Gj. trur man heindrygging og end-
 ing held seg lengre enn ved andre
 gj. ets kos.

204. Na er det krono. Det er ikkje så
 godt å seija når dei tak til over
 det, men ^{for} omkring 1880 kvitta dei

205. Kronsor.

Ii vart laga heime, for kar, lyng,

- mykt og klamer, hvis dei hadde det.
207. Det er sjuat i seinere år at dei brukar
kransen med påtrykte namn på sildje-
sløyfær, og det helet frå dei næraste
skogde som brukar det.
208. Om det synest om det for nokon, følgjer
kransen med kista, som afskaat med dei
seinaste sløyfekarane lagt oppi guta,
til skue for nysgjerrige og andre.
209. Kransene som liggande ei bit til dei
for illu. Dei kler si fjerna.
210. Det er overfor fortalt om beredninga
nå, og det er slutt med å bruke alke-
hol. Det einaste er laget til mid-
dags middag.
211. Likeså er fortalt om at dei nå helet
har hegyrdene beredninga på katell
eller andre spisesteder.
212. I overfor dets fall i øvrigt var
fyret almindelig da det var så
og seige avio i kvar gard, men
det var fyret i 1890 år.